

TOUTO CHOROBOU V ČECHÁCH ROČNĚ ONEMOCNÍ VÍCE NEŽ TISÍC ŽEN A ASI ČTYŘI STA JICH ZEMŘE. VÍTE ALE, ŽE TEĎ UŽ SE MOHOU NECHAT PREVENTIVNĚ OČKOVAT I ŽENY DO PĚTAČTYŘICETI LET?

TEXT: ANETA PETROUŠKOVÁ

Jak se bránit RAKOVINĚ DĚLOŽNÍHO ČÍPKU?

TŘICETILETÁ TEREZA šla před dvěma lety na preventivní gynekologickou prohlídku. Žádné problémy neměla, a tak ji překvapilo, když jí po dvou týdnech volala lékařka, ať se u ní zastaví. „Začala jsem mít strach. Ale říkala jsem si, že jsem přece ještě mladá, takže jsem se uklidňovala, že se třeba jen stěry nepovedly a budu je muset absolvovat podruhé.“ Jenže lékařka jí s vážnou tváří oznámila, že se na jejím děložním čípku objevily změny. Tereza hned věděla, že je zle. Absolvovala ještě kontrolní stěry, které předchodí výsledek potvrdily. Následovala cesta do Centra onkologické prevence a několik týdnů poté podstoupila konizaci nebo-li odstranění postižené části děložního čípku. Zárok se zdařil a Tereza se uzdravila. Přesto má pokaždé, když jde na kontrolu, šléný strach. Co když se nemoc vrátí?

Rakovinu děložního čípku vyvolávají lidské papillomaviry neboli HPV viry. Jde o běžné viry, kterých existuje zhruba sto typů. Některé způsobují běžné bradavice, jiné se obejdou bez příznaků a asi třicet z nich označují odborníci za genitální, protože postihují oblast genitálií. Statisticky říkají, že do padesáti let věku se HPV viry nakazí plných 80 % žen. Než však začnete panikařit, věřte, že si s nimi většinou poradí imunitní systém. U menšího procenta žen však může virus v děložním čípku přežívat a způsobit tak začátek předrakovinových změn. „Rakovina děložního čípku je vzácným důsledkem infekce lidskými papillomaviry. Od počátku infekce do vzniku nádoru uběhne obvykle více než deset let. Rakovina vzniká ze stavů přednádorových, které je možné zjistit během gynekologické preventivní prohlídky. Tyto přednádorové stavy lze poměrně jednoduše léčit chirurgickým odstraněním

části děložního čípku. Léčba rozvinuté formy rakoviny děložního čípku je podstatně složitější a pro ženu více zatěžující. Podle rozsahu onemocnění musí lékaři přistoupit k rozsáhlé operaci nebo ozařování a chemoterapii, případně ke kombinaci uvedených metod,“ vysvětluje MUDr. Vladimír Dvořák, předseda České gynekologické a porodnické společnosti ČLS JEP a předseda Sdružení soukromých gynekologů České republiky.

KONDOM NĚPOMŮŽE

HPV virus se přenáší pohlavním stykem. Než však vyběhnete do drogerie nakoupit sadu kondomů, měla byste vědět, že na rozdíl třeba od viru HIV vám příliš nepomůžou. HPV virem se totiž můžete nakazit i při kontaktu genitálu s rukou, ústy nebo zevním genitálním dotykem. Vyvolává rakovinu děložního čípku i něco jiného než HPV viry? „Lze říci, že prakticky 100 % nádorů děložního

čípku je způsobeno papillomavirovou infekcí. Při vzniku nádorového procesu se uplatňuje i celá řada dalších faktorů, z nichž mnohé neznáme. Neumíme dopředu stanovit, u koho infekce proběhne bez následků a u koho vznikne život ohrožující onemocnění,“ uvádí MUDr. Vladimír Dvořák. HPV viry vám navíc kromě rakoviny děložního čípku mohou způsobit třeba i rakovinu zevních rodidel a pochvy, mohou vyvolat přednádorové změny na děložním čípku, zevních rodidlech a pochvě nebo genitální bradavice. Podle statistik se onemocnění HPV virem nejčastěji objevuje pět až deset let po prvním pohlavním styku (který u většiny lidí proběhne převážně mezi patnáctým a dvacátým rokem), ovšem onemocnět můžete třeba i v padesáti letech – tedy v podstatě po celou dobu svého aktivního sexuálního života.

VSAĎTE NA PREVENCI

Jak se tedy proti HPV viru a případnému vzniku rakoviny děložního čípku bránit? Těšte se na dvě dobré zprávy. Ta první zní, že rakovinu děložního čípku včetně přednádorových změn lze velmi dobře diagnostikovat. Pokud si každý rok zajdete na preventivní gynekologickou prohlídku, kterou vám hradí zdravotní pojišťovna, máte velkou šanci, že gynekolog díky laboratorním rozborům včas zjistí jakékoliv změny na čípku. A začne je léčit dříve, než se z nich vyvine rakovina. Pa-

desátiprocentní úmrtnost a smutný fakt, že tento druh nádoru je druhou nejčastější příčinou úmrtí na rakovinu u žen, má na svědomí právě skutečnost, že ženy preventivní prohlídky často ignorují. Druhou dobrou zprávou je skutečnost, že proti rakovině děložního čípku se můžete preventivně očkovat – a nehraje roli, jestli je vám dvacet let, nebo jste oslavila třeba čtyřicátiny.

ALARMUJÍCÍ ČÍSLA

- ve světě přibude ročně 480 000 nových případů rakoviny děložního čípku – 50 % postižených na tuto nemoc zemře
- v Evropě se ročně diagnostikuje rakovina děložního čípku u 60 000 žen
- v České republice se ročně vyskytne zhruba 1 000 nových případů – a každý rok zhruba 400 žen této nemoci podlehnou

ZÁZRAČNÉ VAKCÍNY

Na českém trhu zatím existují dvě vakcíny: Silgard a Cervarix. Obě chrání proti vysoce rizikovým HPV virům typu 16 a 18, které způsobují vznik rakoviny děložního čípku, a oběma lze očkovat dívky a ženy ve věku 10 až 25 let – ideální je, pokud dívka ještě nezačala sexuální život, avšak i u sexuálně aktivních žen se dá tímto očkováním zabránit opakované infekci. Obě vakcíny se podávají ve třech dávkách. Vakcína

Silgard navíc chrání i proti genitálním bradavicím a přednádorovým změnám na zevních rodidlech a pochvě a nedávné klinické studie potvrdily, že funguje i u sexuálně aktivních žen mezi 27 a 45 lety. Očkovat se můžou i ženy, které již podstoupily konizaci – viry HPV se totiž můžete infikovat opakovaně. Vzhledem k tomu, že vakcíny nejsou léčebné, ale pouze preventivní, je však třeba přednádorové změny nejprve ošetřit (nejčastěji chirurgicky) a teprve potom očkovat. Očkování nemá rovněž smysl u žen, které nevedou aktivní sexuální život nebo u důsledně monogamních párů. Pokud to není právě váš případ, jste ideální adeptkou. Jediným problémem může být cena vakcíny, která se pohybuje kolem deseti tisíc korun (jedna dávka stojí kolem tří tisíc a celkem potřebujete tři). Zatímco například v Nizozemsku toto očkování zdravotní pojišťovny hradí, v České republice se zatím nic podobného neplánuje a vakcínu si v plné výši musíte platit sama. Jde sice o dost peněz, ale na druhé straně za dovolenou zaplatíte každý rok nejspíš ještě víc. Nebo můžete vsadit pouze na preventivní gynekologické prohlídky s tím, že pokud u vás dojde k přednádorovým změnám, dáte si je odstranit chirurgicky. Ať už si vyberete jakýkoliv způsob prevence, svému zdraví tím značně prospějete. Kdyby se každý nádor dal tak dobře zachytit jako rakovina děložního čípku, svět by byl o něco hezčí. ■

OTÁZKY, KTERÉ BY VÁS MOHLY ZAJÍMAT

ODPOVÍDÁ MUDR. VLADIMÍR DVOŘÁK, PŘEDSEDA ČESKÉ GYNEKOLOGICKÉ A PORODNICKÉ SPOLEČNOSTI ČLS JEP

Pokud ženě diagnostikují cytologické změny na čípku, znamená to, že již onemocněla rakovinou?

Neznamená. V naprosté většině případů tyto buněčné změny signalizují přednádorový proces, případně zánětlivý proces.

Jestliže žena onemocní genitálními bradavicemi, je to znak toho, že se její tělo hůře vyrovnává s HPV viry, a je tedy více náchylná k rakovině děložního čípku?

Nejsou k dispozici žádná data, která by tuto teorii potvrdzovala.

Jak ověřit, že gynekolog posílá preventivní stěry z čípku na rozbor do akreditovaného střediska, kde počínající změny bezpečně odhalí? Můžete vznést dotaz ke své gynekoložce, do které laboratoře posílá cytologické preparáty, a potom si danou laboratoř

zkusit najít v seznamu akreditovaných pracovišť. Tento seznam je vyvěšen na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví ČR nebo na www.cervix.cz.

Jak je to s očkováním těhotných a kojících žen proti HPV viru?

Očkování těhotných žen se nedoporučuje. Nicméně ženy, které během klinických studií vakcínu v těhotenství obdržely, porodily děti, které neměly více vrozených vývojových vad než děti žen, jež očkované nebyly. Vakcinace během kojení možná je.

Je šance, že by vakcínu pro viru HPV hradily zdravotní pojišťovny?

Záleží na finančních možnostech veřejného zdravotního pojištění. Plošná vakcinace by byla enormně nákladná. Myslím, že v dohledné době zůstane očkování proti HPV viru skvělou osobní investicí nebo investicí do zdraví svých blízkých.